

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

כשרות מחצלת לסכך

(י"ט ב') משנה: מחצלת קנים גדולה, עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה, (עשאה) לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה. רבי אליעזר אומר: אחת קטנה ואחת גדולה, עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה, לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה.

הא גופה קשיא, אמרת: עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה. טעמא דעשאה לשכיבה, הא סתמא, לסיכוך. והדר תני: לסיכוך, מסככין בה ואינה מקבלת טומאה. טעמא דעשאה לסיכוך, הא סתמא, לשכיבה!

(כ' א') (ושקיל וטרי, ומסיק) אלא אמר רב פפא: בקטנה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לשכיבה (ומקבלת טומאה ופסולה לסכך). כי פליגי בגדולה: תנא קמא סבר סתם גדולה לסיכוך, ורבי אליעזר סבר סתם גדולה נמי לשכיבה.

ומאי עשאה 'לשכיבה' דקאמר (גם במחצלת גדולה, הרי גם בסתם פסולה), הכי קאמר: סתם עשייתה נמי לשכיבה (עיקר עשייתה לשכיבה), עד דעביד לסיכוך.

תנו רבנן: מחצלת של שיפה ושל גמי (שהם רכים), גדולה מסככין בה (שמיועדת מן הסתם לסיכוך), קטנה אין מסככין בה (שמיועדת מן הסתם לשכיבה).

של קנים ושל חילת (שהם קשים): גדולה (מלשון גדיל, מעשה עבות וקליעה) מסככין בה (אפילו קטנה. דאינה לשכיבה לפי שהיא עבה ואינה חלקה), ארוגה אין מסככין בה (דסתמא לשכיבה¹). רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו: אחת זו ואחת זו (בין גדולה בין ארוגה) מסככין בה. וכן היה רבי דוסא אומר כדבריו.

תנן התם (עדות ג, ד): כל החוצלות מטמאין טמא מת, דברי רבי דוסא.² וחכמים אומרים: (אף) מדרס (שכלי הן, ועשוין לשכיבה).

(כ' ב') (ואמרינן) אמר רבי חייא ובניו: לא נחלקו רבי דוסא וחכמים על מחצלות של אושא שהן טמאות (אף מדרס, דמיוחדות לשכיבה הן, ולא לתשמיש אחר), ושל טבריא (קשות הן, ואין לך אדם שוכב עליהן) שהן טהורות. על מה נחלקו? על שאר מקומות. מר סבר: כיון דליכא דיתבי עלייהו (אין רוב בני אדם רגילין לייחדן לכך), כדטבריא דמין. ומר סבר: כיון דמקרי ויתבי עלייהו (ומייחדן לכך), כדאושא דמין.

אמר מר: כל החוצלות מטמאין טמא מת, דברי רבי דוסא. **והתניא:** וכן היה רבי דוסא אומר כדבריו (של רבי יוסי, דזו וזו מסככין בה, אלמא לאו כלי הוא לקבל טומאה)!

לא קשיא: הא דאית ליה גדנפא (כעין שפה סביב גבוה מעט³), הא דלית ליה גדנפא.⁴

¹ דלא היו רגילין לאורגה אלא לשכיבה, שתהא חלקה ונוחה. רש"י.

² החוצלות כלי הם לטומאה, אבל אינם מיוחדות לשכיבה שהן נעשות אב הטומאה במדרס הזב. ואין אתה מוצא שיהו אב הטומאה אלא על ידי המת עצמו, שיהיו הן טמאות מת. רש"י.

³ לקבל מה שנותנין בהו, ועשויה לתשמיש לתת פירות על גבה. רש"י.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

סיכוך במחצלת גדולה וקטנה: למסקנת רב פפא, בקטנה כולי עלמא לא פליגי, דסתמא לשכיבה קאי. כי פליגי בגדולה.

ופסקו הפוסקים הלכה כתנא קמא דסתם גדולה לסיכוך. וכתב הר"ן פירוש קטנה, כדי שכיבה.⁵ וכן פסק השו"ע.⁶

חילוק בין מחצלת קלועה לארוגה: הרי"ף השמיט הברייתא והחילוק בין קלועה לארוגה. וביאר הרא"ש, משום דסבירא

ליה הלכה כרבי יוסי ורבי דוסא, שזו וזו מסככין בה.⁷ וכן השמיט הרמב"ם החילוק. ודעת הראב"ד שהלכה כתנא קמא

בברייתא, ומיירי במחצלת קטנה.⁸ והשו"ע פסק כרי"ף ורמב"ם.⁹

האם הולכים אחר דעת האדם או מנהג המקום: כתב הרא"ש בשם רי"ד, שאדם יכול לקנות מחצלת חדשה לשם סוכה

ולסכך בה, ואע"ג דחזיא לשכיבה, בתר מחשבתו אזלינן, וכיון שקנאה לצורך סוכה וסיכך בה אינה מקבלת טומאה.

והרא"ש עצמו חלק עליו, וכתב שאינו מסתבר, אלא בתר מנהג אנשי המקום אזלינן.¹⁰ וכן פסק הרמ"א.¹¹

מחצלת שיש לה שפה: אמרינן בגמרא שאם יש לה שפה, אין מסככין בה. וכתב הרמב"ם "ואם יש לה קיר - אפלו גדולה

אין מסככין בה, שהרי היא ככלי קבול; ואפלו נטל הקיר שלה אין מסככין בה, מפני שהיא כשברי פלים."¹² וכן מבואר

ברי"ף ורא"ש. וכן פסק השו"ע.¹³

סיכוך בדבר המקבל טומאה מדרבנן: מדברי תוספות נראה, שגם כשמקבל טומאה מדרבנן, אין מסככין בה.¹⁴ והמרדכי

כתב מחצלת של שיפה ושל גמי גדולה מסככין בה, פירש רבינו אליעזר בספר יראים, משום דשל שפי ושל גמי אינם

⁴ אפילו כלי לא הויא, דלסכך על גבי אהלים עשויה. רש"י.

⁵ וכיון דסתמא לשכיבה היא, ראויה לקבל טומאה לכשישכב בה הזב. וכיון שכן, מעתה אינה ראויה לסיכוך, שכל הראוי לקבל טומאה אין מסככין בו. כי פליגי בגדולה, תנא קמא סבר סתם גדולה לסיכוך, ואינה ראויה לקבל טומאה אפילו ישכב בה הזב, דמיוחדת לשכיבה בעינן. ר"ן. מקורות: רי"ף (ט ב בדפיו). רמב"ם (הל' סוכה ה,ו). ר"ן (ט ב ברי"ף, ד"ה גמ' אסקה).

⁶ או"ח תרכטו. מקורות: רי"ף (ט ב בדפיו). רמב"ם (הל' סוכה ה,ו). ר"ן (ט ב ברי"ף, ד"ה גמ' אסקה).

⁷ וכתב הרא"ש, וכן מוכח סתמא דמתניתין, דלא מפלגא במחצלת קנים אלא בין גדולה לקטנה.

⁸ זה לשונו: והברייתא חילקה בשל קנים ושל חלף, שאפילו בקטנה, אם גדולה היא כעין עבותות, מסככין בה, מפני שהיא קשה ואינה ראויה לשכיבה. אבל כשהיא אריגה אחת, אין מסככין בה, שראויה לשכיבה. אבל כל גדולה סתמא לסיכוך, ואפילו ארוגה.

⁹ או"ח תרכטו. מקורות: רמב"ם וראב"ד (הל' סוכה ה,ו). רא"ש (סי' לז).

¹⁰ כדקאמר לא נחלקו רבי דוסא וחכמים על מחצלות של אושא שהן טמאות. הילכך במקום שנהגו לשכב עליהן, אפילו אמר לאומן לתקן לו לסיכוך, אין מסככין בהן, דמי יודע שאמר לאומן לתקן לו לסיכוך, ואתי כולי עלמא לסכוכי בהו. רא"ש.

¹¹ או"ח תרכטו. מקורות: רא"ש (סי' לז).

¹² כדאמר לעיל (ט"ו ב'), אמר רבי אמי בר טביומי: סככה בבלאי כלים פסולה. מאי בלאי כלים? אמר אביי: מטלניות שאין בהם שלוש על שלוש דלא חזו לא לעניים ולא לעשירים, ותניא כוותיה.

¹³ או"ח תרכטו. וכתב המשנ"ב (ס"ק יט), והני מיילי בסתמא, אז אמרינן דכיון שיש לה שפה, מוכח דנעשית לקבלה וממילא מקבלת טומאה. אבל אם דעתו בהדיא לסיכוך, אף על פי שיש לה שפה, אינה מקבלת טומאה, וקיבול זה אינו חשיב כלום כיון שאינה עשויה לקבלה. ויש מאחרונים שסוברין, דכיון שיש לה שפה, בכל גווני מקבלת טומאה ואין מסככין בה. מקורות: רי"ף (ט ב בדפיו). רא"ש (סי' לז). רמב"ם (הל' סוכה ה,ו).

¹⁴ אהא דאמרינן דחוצלות שאין להן שפה מותר לסכך בהן, הקשו תוספות, מדאמרינן (בבא בתרא, המוכר את הבית, ס"ו א') דפשוטי כלי עץ הרחבים עשויים להניח עליהם דבר, כדף של נחתומין, מטמאין מדרבנן! ותיצו דהיכא דלית להו גדנפא, עשוין רק לסיכוך.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

מקבלים טומאה כי אם מדרבנן. וכן כתב בתרומת הדשן.¹⁵

טומאה במחצלת קנים: לגבי דיני טומאה כתב הרמב"ם, שמחצלת קנים טהורה, אפילו כשעשאה לשכיבה, שכן אינה ראויה למדרס. ואילו לגבי דיני סכך כתב, כפי העולה מהסוגיא, שאם עשאה לשכיבה, פסולה לסיכוך. וצ"ב.¹⁶

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות סוכה, סימן תרכט)

ו. במחצלת של קנים וקש ושפה וגמי, בין שהיא חלקה שהיא ראויה לשכיבה, בין שאינה חלקה שאינה ראויה לשכיבה, אם היא קטנה, סתמא עומדת לשכיבה ומקבלת טמאה ואין מסככין בה, אלא אם כן עשאה לסכוף. הגה: דהיניו שרב בני אותה העיר עושין אותה לסכוף (הרא"ש פ"ק דספח); ואם היא גדולה, סתמא עומדת לסכוף ומסככין בה, אלא אם כן עשאה לשכיבה (דהיניו שמנהג המקום לשכב עליה); והני מילי שאין לה שפה, אבל אם יש לה שפה בענין שראויה לקבל, אפלו אם נטל שפתה אין מסככין בה. הגה: במקום שנהגו לקבל מחצלאות בגגין כעין תקרה, אין מסככין בהם (כל בו).

הדרן עלך סוכה

¹⁵ תרומת הדשן דן על סיכוך בסולם, וכתב דשרי לסכך בו, הואיל ומדאורייתא לית ליה שום טומאה בעולם (עיי"ש בהגהה, מדברי המרדכי). אמנם בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' תע) כתב שאפילו בדבר שמקבל טומאה רק מדרבנן אין מסככין בו, וכתב שנוסחה מוטעית בספר 'יראים' נודמנה למרדכי, עיי"ש באריכות. מקורות: תוספות (כ' ב', ד"ה תנן). מרדכי (סי' תשלח). תרומת הדשן (סי' צ).

¹⁶ מקורות: רמב"ם (הל' כלים כה, יג; הל' סוכה הו, ועיי"ש לחם משנה).